

EN REJSE I DET ANTROPOCÆNE

KATRINE VINTOV

Jeg har sat mig godt til rette i min fars gamle kontorstol. I ly af juleferien og en ny coronanedlukning af Danmark har jeg søgt tilflugt fra diverse eksamensskrivier hos mine forældre. Her har jeg nu indfundet mig på gæsteværelset, klar til et lille afbræk fra julens puslespil og fyldte slikskåle. Jeg skal nemlig på rejse. Jeg kaster et blik ud ad vinduet ned i mine forældres have. Blikket følger græsset ud ad haven, og bagved hækken strækker Lars Tyndskids marker sig i en brun og vinterpløjet uendelighed. Jeg er helt klar til at tage afsted! ENTER står der med rødt. Jeg er landet på Feral-atlassets forside. Enterknappen markerer et lille ophold – et spændingsopbyggende element, som jeg efter coronaepidemiens lange isolationsperioder sørger for at nyde lidt ekstra, inden jeg trykker videre. Okay. Så er jeg klar ... Jeg føler mig med det samme budt med ind i udforskningen af det *antropocæne*. Et begreb, jeg efterhånden har mødt mange gange i antropologisk litteratur om især klimaforandringer, økologisk krise og apokalyptiske fremtidsscenerier. Et begreb, der, hver eneste gang jeg møder det, sender et lille sug igennem min krop. *Menneskets tidsalder. Den nye tidsalder defineret af menneskeheden ...* jeg ved stadigvæk ikke helt, hvordan jeg skal forstå konceptualiseringen af det antropocæne, og begrebet har ofte sendt mig på snørklede omveje og lange tænkepauser i min tid som studerende. Denne rejse bliver vist ingen undtagelse. Min rejseoplevelse, som jeg vil dele med jer her, vil stykke for stykke, historie for historie, tage form gennem det centrale begreb *feral ecologies*. En googlesøgning fortæller mig, at *feral* kan oversættes til vildtlevende, utæmmede eller måske vidtrækkende. Et adjektiv, der ifølge dictionary.com både kan beskrive noget, som „eksisterer i en naturtilstand som dyr eller planter; ikke domesticerede eller dyrkede, men *vilde*“ (min kursivering), men også en tilbagevenden til „det vilde“ som noget, der er „vendt tilbage fra domesticeret til en vild tilstand“. Så måske vil vildtlevende være den mest passende oversættelse? Tænkepause. Jeg forestiller mig selv som feral. Eksisterende i min *naturlige* til-

stand af ukultiveret kød og blod: den *vildtlevende* kvinde fra Østjylland. På en digital rejse i det antropocæne. Sejt. Men kan et menneske være feral? Tilbage i atlasset er jeg ikke helt overbevist af min oversættelse. De vildtlevende økologier er forbundet i atlassets landskaber og på tværs af både tid og arter: De er på den måde ikke blot vildtlevende, men også grænsesprængende! Vidtrækkende er heller ikke streget af listen endnu. Økologiernes sammenfiltringer giver mig en fornemmelse af begrebet som noget, der kontinuerligt forgrener sig til noget nyt. Jeg kaster et blik på valnøddetræet nede i haven. Forgreningsmetaforen bliver næsten også for *uvild*; måske utæmmet alligevel er bedst?

Usynlige invasioner

Jeg har rejst rundt i *Feral Atlas* med fokus på INVASION, et af fire nøglebegreber (Invasion, Empire, Capital, Acceleration), der opdeler atlasset i forskellige landskaber, hvori de vidtrækkende-utæmmede-vildtlevende økologier kan udforskes. De fire nøglebegreber (antropocæne detonatorer) er beskrevet som kategorier af menneskeskabte infrastrukturer, der har „banet vejen“ for det antropocæne. Jeg klikker mig ind på en af de svævende arter på atlassets første side, kategoriseret under INVASION. Med en eksplosion ender jeg foran et billboard: „THIS IS INDIAN LAND.“ Jeg betragter bebyggelserne rundt om mig. Indian land ... Det var ikke umiddelbart det første, jeg tænkte. Jeg scroller landskabet lidt større og finder ud af, at beboelsesområdet ligger i udkanten af et skovfattigt Amazonas. Forbi resterne, af hvad der nok engang har været regnskov, breder en brændende slagmark sig ned mod havet. Her ved bredden er Christopher Columbus tilsyneladende lige ankommet til „den nye verden“ for anden gang. Denne gang med 17 skibe, 1500 mænd og flere hundrede husdyr foruden flere millioner blinde passagerer i form af mikrober, bakterier og vira (Lewis & Maslin 2020). De sidstnævnte måske den bærende årsag til Columbus', om end frygtelige, meget sikre invasion af den nye verden. Et studie anslår eksempelvis, at den europæiske invasion af Amerika kostede over 56 millioner indfødte folk livet, primært som følge af europæernes medbragte sygdomme (Koch et al. 2018). Dette ud af en samlet population på omkring 60 millioner, hvilket ifølge studiet førte til en markant genskovning og forvildning af opdyrkede områder. Den forøgede vegetation trak så meget CO₂ ud af atmosfæren, at det i studiet bliver beskrevet som den afgørende faktor for starten på den såkaldte „lille istid“, der ramte verden. Jeg zoomer ind på den lille tegning af Christopher Columbus. Det må man om noget kunne kalde en invasion og med den som detonator og infrastruktur en bølge af vidtrækkende og vildtlevende økologiers udfoldelse. Her synes jeg, at *vidtrækkende* dækker det ferale begreb bedst. Ordet implicerer en tidslighed,

der på en eller anden måde ukontrolleret *stikker af* ud i det udefinerede. En interagerende kontinuitet uden fast form, økologier i konstant bevægelse. Mellem Columbus' følgesvende finder jeg en feltrapport „Conquest-Spread Pestilence“. Jeg klikker nysgerrigt videre og bliver ført nordpå til 1400-tallets North Dakota og mandanfolkets by Yellow Earth (Fenn 2020). Rapporten beretter om Yellow Earths pludselige kollaps og mandanfolkets flugt fra europæernes sygdomme i de efterfølgende århundreder. Det får mig til at tænke på min egen tids epidemi: COVID-19. Måske overført til mennesker på et kødmarked i Wuhan. Måske undsluppet domesticeringens kliniske rammer på en medicinal forskningsinstitution og derfra utæmmet stukket af ud i verden – med vidtrækkende konsekvenser og helt nye økologier til følge.

Et vidtrækkende atlas

Jeg beslutter at tage lidt videre og krydser havet bag Columbus med kurs mod en „agricultural experimental station“ på den anden side af fjorden. Imellem rækkerne af sukkerrør vækker endnu en feltrapport min nysgerrighed „Cane-Toad Imported“. Jeg lander med et klik i det nordlige Australien – wow – i en beretning om agatudsens (cane-toad) invasion af de lokale økologier (Ashley 2020). Agatudsens blev introduceret til Australien i 1935 af Bureau of Sugar Experiment Stations og udsat i sukkerplantager med det formål at afhjælpe billeangreb i plantagerne. Tudsens naturlige giftforsvar har dog drabelige konsekvenser for flere økologier end blot plantagebillerne: eksempelvis de rovdyr, der fejlagtigt ser padden som en lækker frokost. Heriblandt yolngufolkets åndelige forfædre og jagtdyr, *djanda* og *bidjay*, der er to hjemmehørende arter af firben. Tudsens beskyttende gift har givet den fripas i den lokale fødekæde, hvor yolngufolket nu sørger over tabet af deres forfædre: „The way I see it is that cane toad is like a *galka* [sorcerer] with a poison spear. What can we do?“ spørger feltrapportøren, Russell Ngadiyali. Beretningen stopper her. Hvad kan vi gøre? tænker jeg selv videre. Her står jeg midt i en invasion, der, modsat de europæiske sygdomme, er intentionelt introduceret i den lokale økologi. Et godt eksempel på oversættelsen af det ferale som noget, der er undsluppet det domesticerede – noget *vidtrækkende* i påvirkningen af både arter, tider og yolngufolkets forfædre. Jeg forsøger at tænke de forskellige former for invasion sammen med atlassets undertitel „The More-Than-Human Anthropocene“. *The more-than-human* ... endnu et kompliceret begreb, koblet sammen med det andet komplicerede begreb, *anthropocene*. Det har krævet sin kvinde at være på rejse i det her atlas. Men her i sukkerplantagen begynder den røde tråd alligevel så småt at sno sig om mine fødder. Min rejse gennem tider, steder og invasioner har vist mig, at mennesket ikke er den eneste

art, der skriver verdenshistorien. Nok fører vi pennen og er derfor, som Kirsten Hastrup (2018) påpeger, „særlig forpligtet“, men denne Menneskets tidsalder er skabt på tværs af arter, steder og intentioner. Med min skærpede opmærksomhed på menneskets sammenfiltrering med de vidtrækkende økologier har jeg samlet endnu en brik i min granskning af det antropocæne. Men som altid kræver det en tænkepause, og jeg fristes alligevel til at stille samme spørgsmål som Russell Ngadiyali: „Hvad kan vi gøre?“ Beretningen stopper her. I første omgang i hvert fald. I stuen venter nemlig julehyggen – i sig selv en invasiv størrelse med sine helt egne vidtrækkende økologier.

Litteratur

- Ashley, Russell Ngadiyali
2020 Before, Goannas Were Here Forever. Feral Atlas. <https://feralatlas.supdigital.org/poster/before-goannas-were-here-forever>.
- Fenn, Elizabeth
2020 Grandfather Snake Waits Patiently for a River to Run Free. Feral Atlas. <https://feralatlas.supdigital.org/poster/grandfather-snake-waits-patiently-for-a-river-to-run-free>.
- Hastrup, Kirsten
2018 Antropologiens landskaber. Fratrædelsesforelæsning. Tidsskriftet Antropologi 78: 129-44.
- Koch, Alexander, Chris Brierley, Mark M. Maslin & Simon L. Lewis
2019 Earth System Impacts of the European Arrival and Great Dying in the Americas after 1492. Quaternary Science Reviews 207:13-36.
- Lewis, Simon L. & Mark A. Maslin
2020 The Great Dying of the Indigenous Peoples of the Americas. Feral Atlas <https://feralatlas.supdigital.org/index?text=lewis-and-maslin-invasion&ttype=essay&cd=true> \h.